

کالا عمومی (Public Good):

- ✘ اقتصاد بازار فقط انگیزه برای تولید کالا و خدمات خصوصی را دارد چون در آن سود و نفع شخصی وجود دارد.
- ✘ در حالی که کالای عمومی منفعت و سود جامعه را مدنظر قرار می دهد و هدف در آن تأمین منافع اجتماع است نه فرد. مانند: امنیت جامعه داخلی و خارجی، پارک، راه و...
- ✘ اقتصاد بازار در تولید کالای عمومی ناکارا است و قادر به تولید نیست چون سود نهایی افراد قابل تأمین نیست.

بهبودی اقتصادی (Economic Instability):

- ✘ امروزه ثبات اقتصادی در هر کشوری تأثیر بسزایی در سرمایه گذاری و تولید بسیاری از کالاها و خدمات دارد. لذا اقتصاد بازار هنگامی کارا عمل می کند که ثبات در نظام پولی و مالی هر کشور وجود داشته باشد.
- ✘ حال آنکه هم اکنون نوسانات بسیار پولی بویژه ارز و بسیاری از مسایل سیاسی و نظامی، ثبات اقتصادی کشورها را برهم زده است.

ناقصی‌های بازار (Market Imperfection):

✘ نارسائیهای بازار فقط به چند مورد فوق‌الذکر خلاصه نمی‌شود، بلکه نواقصی نیز در خصوص عدم حصول نقطه کارا (بهینه تولید و مصرف) وجود دارد که برخی از مهمترین آنها عبارتند از:

۱- شفافیت بازار:

یکی از اصول مهم رقابت است. یعنی همه تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان براساس شرایط بازار رقابت کامل می‌بایست اطلاع کافی از بازار داشته باشند حال آنکه تبلیغات تجاری و عوامل حاشیه‌ای بر روی این اطلاع‌رسانی شفاف اثر منفی دارد و اطلاعات شفاف نخواهد بود.

۲- جابجایی بی‌مانع و بی‌هزینه عوامل تولید:

عوامل و موانع بی‌شمار اجتماعی و اقتصادی دست و پاگیر از جمله قوانین و مقررات استخدامی یا فرهنگی وجود دارد که این اصل در بازار رقابت کامل بدرستی انجام نمی‌شود.

۳- همگونی کالاها و عوامل تولید: با توجه به تنوع کالاها از یک نوع از لحاظ شکل و بسته بندی، همگونی کالاها میسر نمی باشد.

۴- رفتار عقلایی: مبنای بسیاری از نظریات اقتصاددانان کلاسیک و نئوکلاسیک در گذشته فرض رفتار عقلایی بود. در حالی که انسانها در اکثر موارد رفتار غیرواقعی دارند و آنها همیشه بر مبنای خودخواهی شخصی و مادی تصمیم نمی گیرند بلکه گاهی اوقات آنها براساس حس انسان دوستی، مسئولیت اجتماعی و ... تصمیم می گیرند این رفتار غیرعقلایی خواهد بود. لذا در این حالت نقطه کارا خودبخود بدست نمی آید.

نتیجه: دولت به هر حال می تواند با دخالت مناسب خود در بازار بسیاری از نارسائی ها و نواقص بازار را مرتفع نماید. مثلاً با اعمال مقررات ایمنی و استانداردها، نظارت بر قیمت ها، افزایش اطلاعات برای سرمایه گذاران، تسهیل در مقررات کارگری و استخدام و ...

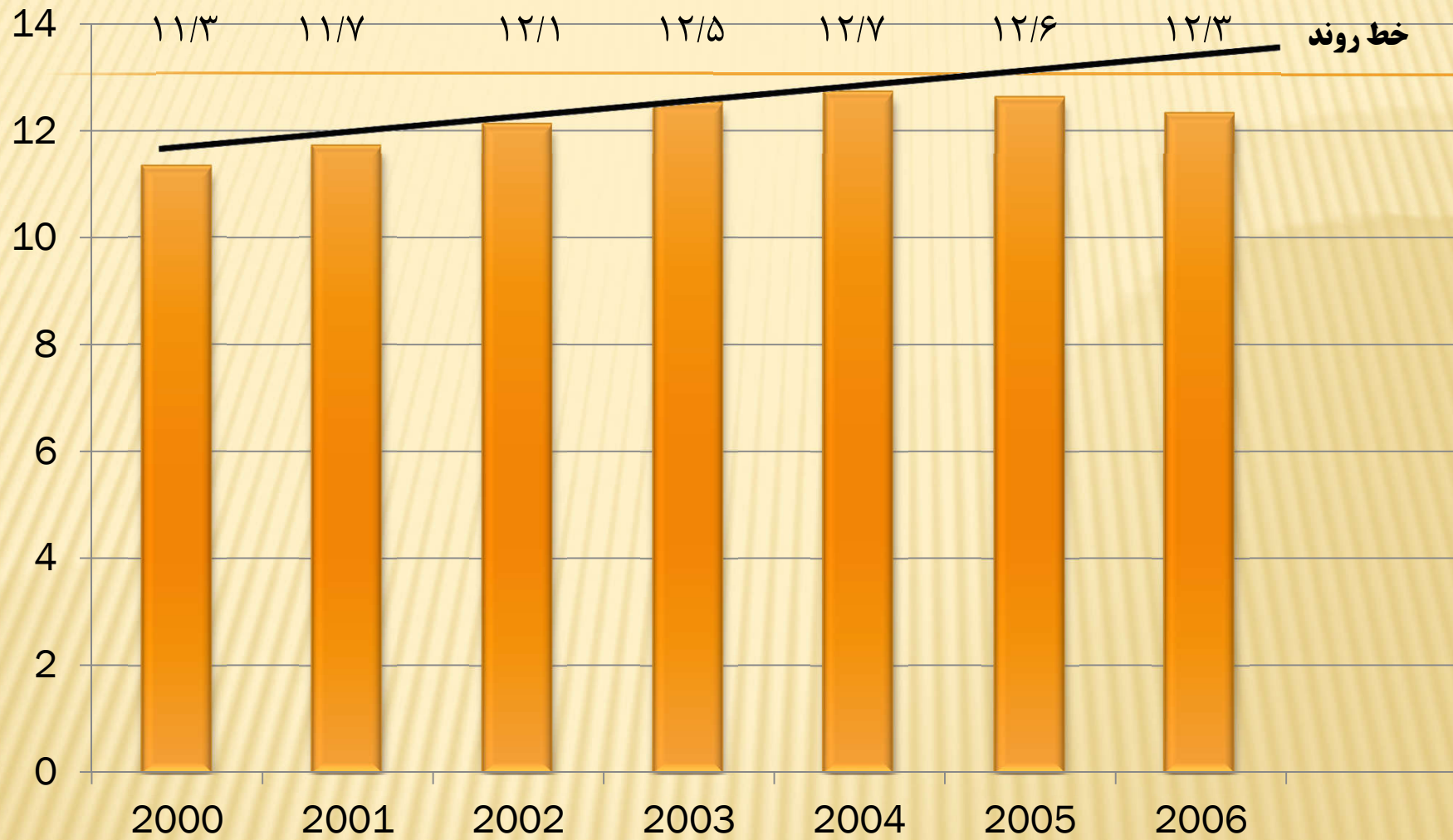
شکست بازار در تامین عدالت

- کارایی اقتصادی فقط یکی از اهداف هر جامعه است؛ لذا مهمتر اینکه محصولات تولید شده در بازار باید چگونه توزیع شود که عدالت برقرار گردد؟

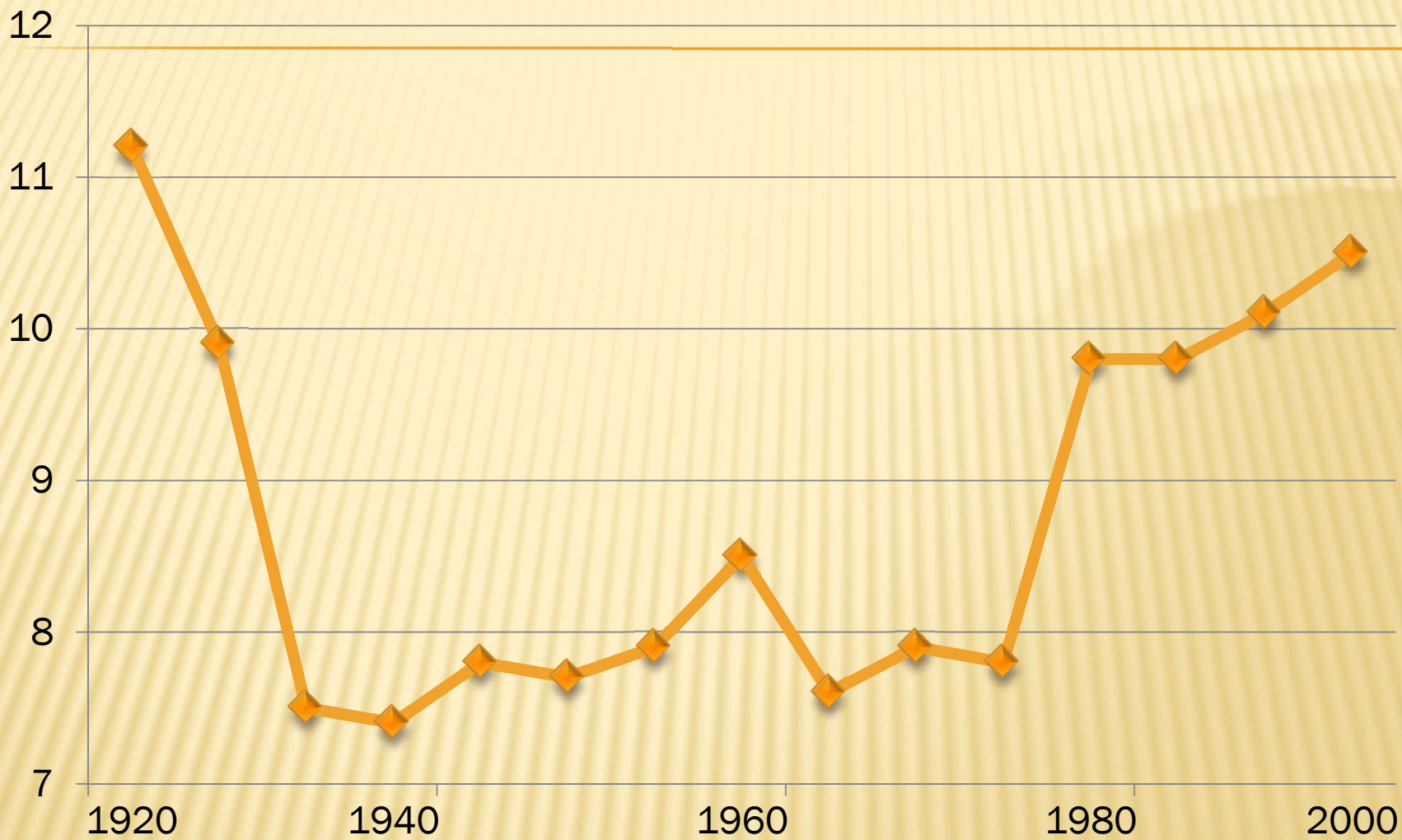
- خیلی ها به تصور غلط بر این باورند که با تامین کارایی اقتصادی، عدالت نیز حاصل شده است در حالی که چنین نیست.

- به هر حال اقتصاد دانان در تعریف عدالت اختلاف نظر دارند و اینکه نظام بازار به عدالت دست نمی یابد تقریباً مورد قبول همه می باشد و علیرغم دخالت دولت در چنین شرایطی برای رسیدگی به عدالت (با اعمال سیاستهای توزیع مجدد درآمد) وضع بدتر می شود.

- وجود اختلاف طبقات درآمد فاحش در اقتصاد بازار و سرمایه داری کاملاً حکایت از شکست بازار در تامین عدالت دارد؛ برای اثبات این ادعا می توان افزایش جمعیت زیر خط فقر در آمریکا (اقتصاد و بازار) طی سه دهه گذشته را بررسی نمود.

جمعیت زیر خط فقر در آمریکا، 2006-2000

نابرابری فزاینده در آمریکا

گزارش توسعه انسانی ۱۹۹۸ برنامه عمران ملل متحد حاکی است که ۲۰ درصد ثروتمندترین مردم دنیا:

□ ۴۵ درصد پروتئین حیوانی را مصرف می کنند، سهم ۲۰ درصد فقیرترین مردم از این ماده غذایی حیاتی، تنها ۵ درصد است.

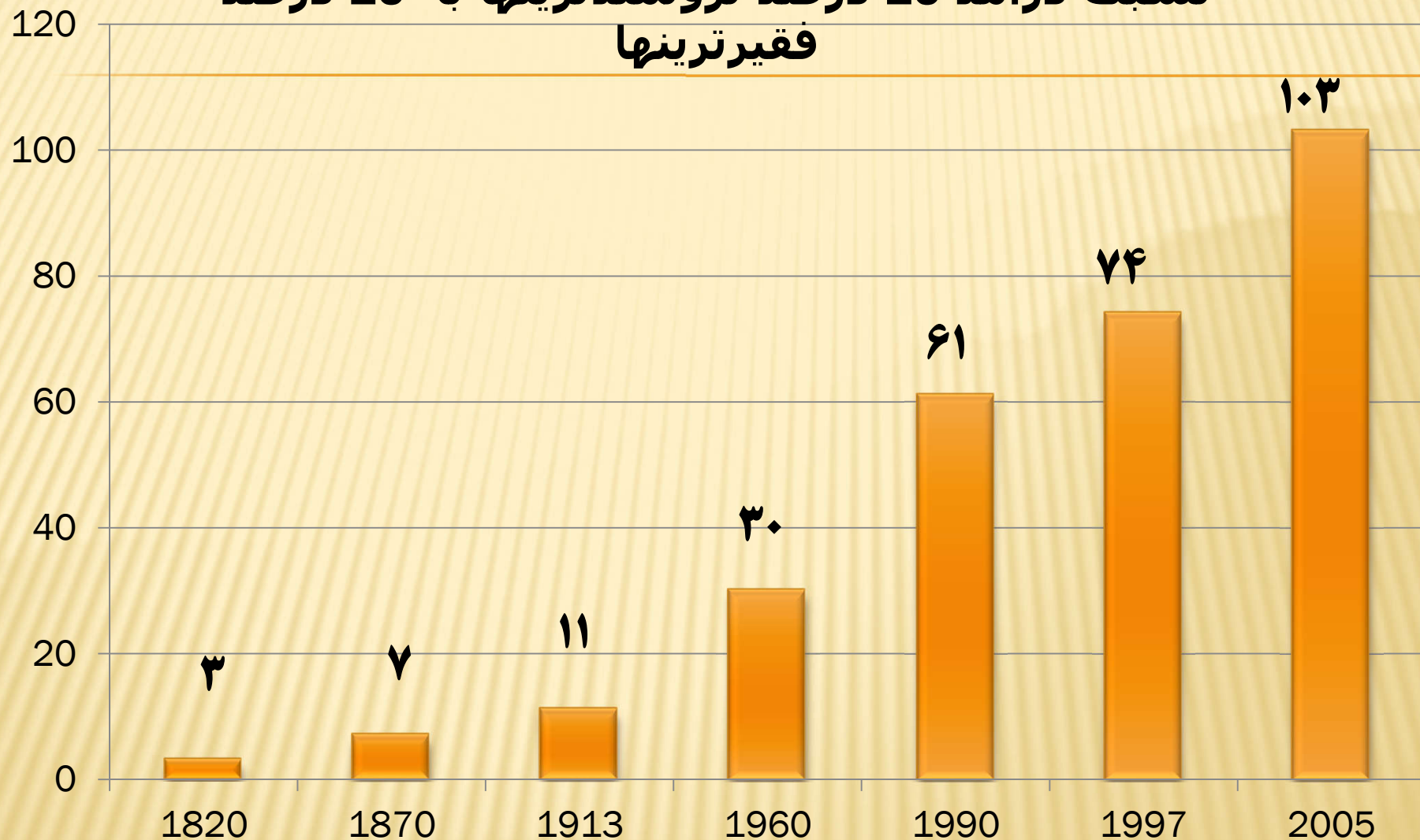
□ ۵۸ درصد کل انرژی جهان را کار می زنند، ۲۰ درصد از فقیران کمتر از ۴ درصد مصرف انرژی دارند.

□ ۷۴ درصد خطوط تلفن را در اختیار دارند، در حالی که فقیران تنها ۱/۵ درصد.

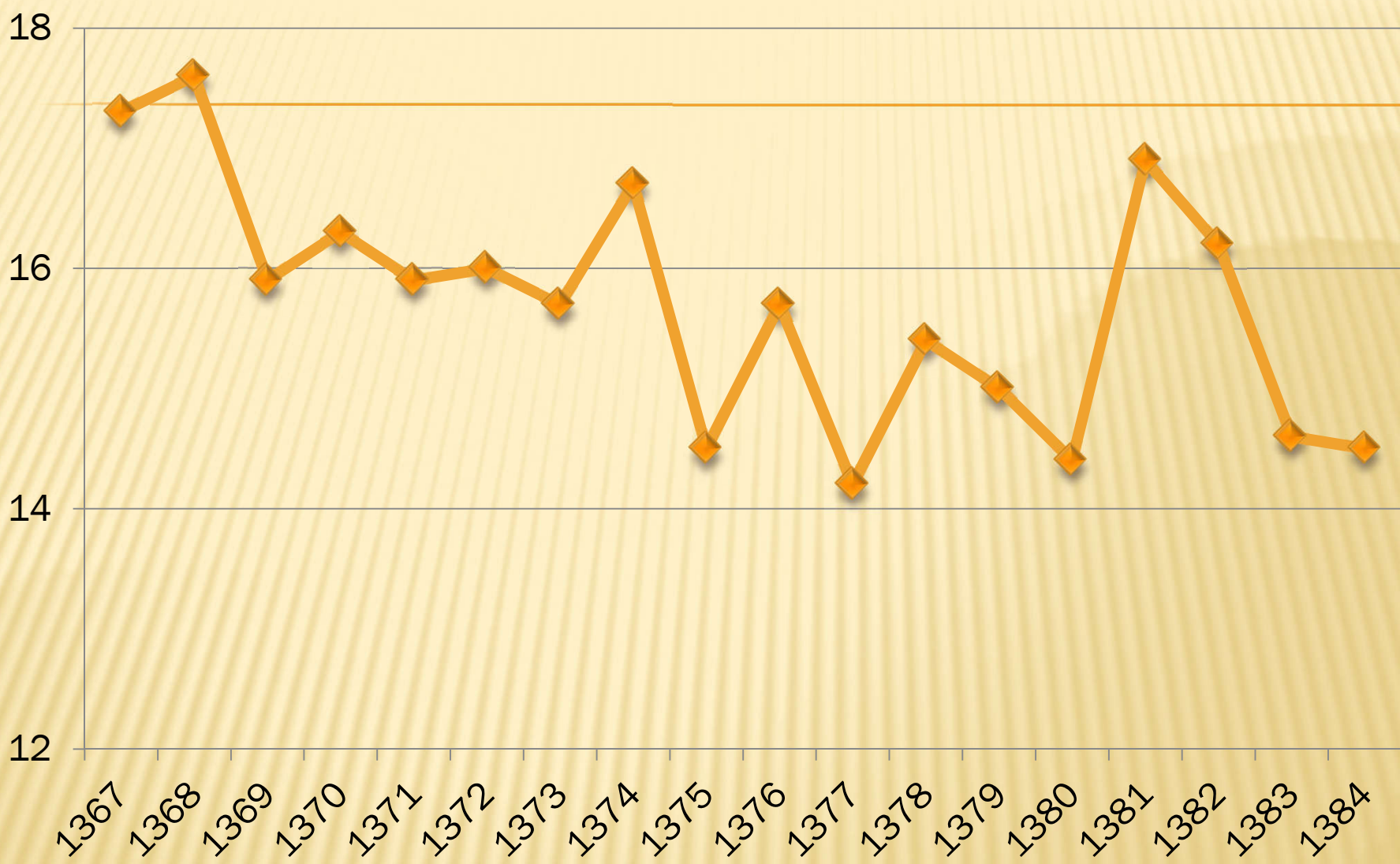
□ ۸۴ درصد کل کاغذ جهان را مصرف می کنند، اما ۲۰ درصد فقیرترین مردم جهان تنها ۱/۱ درصد.

□ ۸۷ درصد اتومبیل‌های شخصی را مالک هستند، ولی فقیران تنها کمتر از ۱ درصد.

نسبت درآمد 20 درصد ثروتمندترینها به 20 درصد فقیرترینها

نابرابری فزاینده در جهان ۱۸۲۰-۲۰۰۵

نابرابری کاهنده در ایران، ۱۳۶۷-۱۳۸۴